

VÅRT DJURISKA ARV **Om människans biologiska natur**

Sverre Sjölander

Bokförlaget "Nya Doxa"
ISBN 91-578-0426-5

Recension av Bengt Silverin

På sitt oefterhärmliga sätt har Sverre Sjölander skrivit en mycket lättläst, roande och tänkvärd bok om djuret människan. Boken ger en enkel och lättförståelig bild över det evolutionistiska spelets gång – och irrgångar – över vad som är medfödda och vad som är inlärdade beteenden. Speciellt förklaras många av människans sociala, kulturella och religiösa beteenden i ett biologiskt perspektiv. På ett enkelt och lättfattligt sätt förklaras det naturliga faktumet att det finns nedärvda funktionella beteendeskilnader mellan män/pojkar och kvinnor/flickor. Beteendeskilnader som i dagens samhälle inte alltid är helt socialt acceptabla – ibland t.o.m. tabubelagda - men som i ett biologiskt evolutionärt perspektiv är helt självklara. Sjölanders grundtes är: för att förstå våra beteendemönster måste vi i först hand se oss som en djurart bland andra arter, och ej främst som sociala varelser. De 5-6 miljoner år som förflutit sedan vi divergerade från den utvecklingsgren som ledde fram till våran närmaste släkting schimpansen är ur evolutionär synvinkel ganska kort. Den tid som gått sedan släktet *Homo* (*H. erectus*) först utvandrade från Afrika är ännu kortare. Den tid som våran art (*H. Sapiens*) fungerat som kulturella varelser är ännu kortare, kanske som mest 150 000 år (beroende på hur vid definierar kultur). I ett evolutionärt tidsperspektiv är dessa tidrymder försvinnande korta. Att de nedärvda beteenden vi idag uppvisar är utselektade för att fungera i en helt annan miljö än dagens är därför ganska självklar. Ett förhållande som naturligtvis skapar problem, kriser och konflikter. Genom att acceptera människan som en biologisk varelse kan vi mycket lättare hantera dessa situationer och därmed mår vi också bättre. Det är just i detta som Sjölanders bok är så fantastiskt bra. Säkerligen var den "drivande kraften" bakom den moderna människans snabba tekniska/kulturella utveckling den samma som leder till evolution hos andra arter – konkurrens i en föränderlig miljö. Människan var tveklöst preadapterad till den snabba tekniska/kulturella utvecklingen p.g.a. hjärnans enorma utveckling.

För att kunna tillgodogöra sig bokens innehåll krävs inga naturvetenskapliga förkunskaper. Boken är relativt tunn (142 sidor) och kapitlen ganska korta. Boken behandlar så vitt skilda aspekter av mänskligt beteende som t.ex. feminism och biologi, könsroller, språkets utveckling, individens beteende i statussamhället, varför

vi tar droger, musik och religionens roll. För naturvetaren är innehållet i boken väl generellt, och där finns påstående vilka framstår som bevisade sanningar fast de i själva verket bara är hypoteser. Som biolog hade jag önskat mer djuplodande diskussioner i många stycken. För den som vill veta mer finns dock en rekommenderad litteraturlista i slutet av boken. Jag tror dock inte att Sjölander i första hand vänder sig till de akademiskt utbildade biologerna, utan till den naturintresserade breda allmänheten. Människor vilka i sina egna funderingar, i diskussioner med vänner och på arbetsplatser spekulerat över varför vi egentligen beter oss som vi gör i olika sammanhang. Jag vill dock betona att även en biolog tveklöst kommer att ha ett mycket stort nöje av att läsa boken och att han/hon garanterat får en och annan "Aha-upplevelse". Självt fascinerades jag t.ex. mycket av tankegångarna om varför människan med sina sinnen inte kan förstå/känna universums oändlighet, de enorma energier, massor och hastigheter som ting ute i världsrymden besitter. Frågor som säkerligen har sysselsatt oss alla vid mer än ett tillfälle och som kanske t.o.m. skapat ångestkänslor hos många av oss. Boken ger en enkel och självklar förklaring till varför vi ej kan greppa dessa enorma dimensioner.

Bengt Silverin
Professor i zoologi
Göteborgs universitet
(email: B.Silverin@zool.gu.se)